

Opinia : „W sprawie recept wystawianych przez pielęgniarki i położne”

Po wyżej wskazanym tytułem, opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015r w sprawie recept wystawianych przez pielęgniarki i położne (Dz. U. z 2015r, poz. 1971) wydane na podstawie art. 15 a ust. 8 pkt. 3-6 ustawy z dnia 15 lipca 2011r o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2014r, poz. 1435 z późn. zm.). Powołany na wstępie art. 15a ustawy o zawodach kształtuje nowe uprawnienia i obowiązki pielęgniarki i położnej. Były to nowelizacje wprowadzone ustawą z dnia 22 lipca 2014r o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014r, poz. 1136) oraz ustawą z dnia 11 września 2015r o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r, poz. 1640) . W konsekwencji zmian dokonanych w ustawie o zawodach pielęgniarki i położnej, ustawodawca wprowadził nowe regulacje w zakresie rozszerzenia definicji osoby uprawnionej do wystawiania recept refundowanych. Zgodnie z art. 2 pkt. 14 lit. D i e ustawy z dnia 12 maja 2011r o refundacji leków , środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2015r, poz. 345) do kręgu osób uprawnionych zostały włączone pielęgniarki i położne ubezpieczenia zdrowotnego, jak i pielęgniarki i położne, z którymi dyrektor wojewódzkiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia będzie zawierał umowę upoważniającą do wystawiania recept na refundowane leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyroby medyczne dla wystawiającego, jego małżonka, wstępnych i zstępnych w linii prostej oraz rodzeństwa.

Zgodnie z art. 15a ust. 1 ustawy o zawodach, w ramach samodzielnego wykonywania świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych pielęgniarka i położna posiadające dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo oraz pielęgniarka i położna posiadające tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa mają prawo samodzielnie:

- 1) ordynować leki zawierające określone substancje czynne, z wyłączeniem leków zawierających substancje bardzo silnie działające, środki odurzające i substancje psychotropowe, oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, w tym wystawiać na nie recepty,
 - 2) ordynować określone wyroby medyczne, w tym wystawiać na nie zlecenia albo recepty
- jeżeli ukończyły kurs specjalistyczny w tym zakresie.

Z kolei art. 15a ust. 2 podaje, iż w ramach realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji pielęgniarka i położna posiadające dyplom ukończenia studiów co najmniej pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo oraz pielęgniarka i położna posiadające tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa mają prawo wystawiać recepty na leki, z wyłączeniem leków zawierających substancje bardzo silnie działające, środki odurzające i substancje psychotropowe, oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego niezbędne do kontynuacji i leczenia, jeżeli ukończyły kurs specjalistyczny w tym zakresie.

Przepisy wykonawcze do tej części ustawy (wystawianie recept i ich zakresu) to:

1. Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2015r w sprawie wykazu substancji czynnych zawartych w lekach, wykazu środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wykazu wyrobów medycznych i wykazu badań diagnostycznych (Dz. U. z 2014r, poz. 1739)
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015r w sprawie recept wystawianych przez pielęgniarki i położne (Dz. U. z 2015r, poz. 1971)

Ad. 1 Rozporządzenie w § 1, odsyłając do Załącznika nr 1, ustala wykaz substancji czynnych zawartych w lekach, które mogą być ordynowane przez pielęgniarki i położne oraz na które mają one prawo wystawiać recepty. Do samodzielnej ordynacji przez pielęgniarki i położne wskazano grupy leków: leki przeciwwymiotne, leki przeciwważące do stosowania miejscowego, ginekologiczne leki przeciwważące, leki stosowane w niedokrwistości, leki przeciwważące działające ogólnie

(w chorobach gardła, ucha i zatok, dróg moczowych, przyzębia i tkanki okostnej oraz skóry), leki znieczulające działające miejscowo, leki przeciwbólowe, anksjolityki, leki przeciwpasożytnicze, leki rozszerzające oskrzela, witaminy oraz płyny infuzyjne (sól fizjologiczna, glukoza 5%, płyn Rigera, płyn wieloelektrolitowy – PWE – do podawania drogą dożylną we wlewie kroplowym).

W § 2 rozporządzenia, odsyłającego do załącznika nr 2, ustalono wykaz środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, które mogą być ordynowane przez pielęgniarki i położne oraz na które mogą one wystawiać recepty. Przedmiotowy wykaz obejmuje wybraną grupę środków spożywczych do stosowania żywieniowego w określonych stanach klinicznych, które ze względu na specjalny skład lub sposób przygotowania wyraźnie różnią się od środków spożywczych powszechnie spożywanych i są wprowadzane do obrotu z przeznaczeniem do zaspokajania szczególnych potrzeb żywieniowych.

W § 3 rozporządzenia, odsyłającego do załącznika nr 3, wyliczono wykaz wyrobów medycznych, na które pielęgniarki i położne mają prawo wystawiać recepty.

Obecnie, na podstawie przepisów art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz. U. z 2015r, poz. 581 z późn. zm.) oraz art. 38 ustawy z dnia 12 maja 2011r o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2015r, poz. 345) pielęgniarki ubezpieczenia zdrowotnego mają prawo kontynuacji zlecenia wystawionego świadczeniobiorcy na określone wyroby medyczne (pierwsze zlecenia wydaje lekarz ubezpieczenia zdrowotnego). Zapisy niniejszego rozporządzenia wprowadzają wykaz wyrobów medycznych do samodzielnej ordynacji przez uprawnione pielęgniarki i położne, obejmujący dotychczasowy katalog wyrobów medycznych możliwych do kontynuacji, poszerzony o dodatkowe wyroby medyczne (m.in. materac przeciwoleżynowy, perukę, pończochy kikutowi, kule, trójnogi itp.). Przedmiotowy wykaz obejmuje także wyroby medyczne przepisywane na receptę jak opatrunki, paski diagnostyczne do oznaczania glukozy krwi.

W § 4 odsyłającym do załącznika nr 4 ustalono wykaz badań diagnostycznych, na które pielęgniarki i położne mają prawo wystawiać skierowania. Jest to wykaz 11 rodzajów badań diagnostycznych obejmujących 28 badań diagnostycznych, na które pielęgniarka i położna posiadające co najmniej dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo oraz pielęgniarki i położne posiadające tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa lub położnictwa mają prawo wystawiać skierowanie. Są to rodzaje badań obejmujące: badania hematologiczne, biochemiczne i immunochemiczne w surowicy krwi, układu krzepnięcia, badania moczu, badania kału, badania mikrobiologiczne, badania mikrobiologiczne wydzieliny z dróg rodnych, badania z zakresu serologii grup krwi, badania radiologiczne, badania elektrokardiograficzne oraz inne (próba tuberkulinowa RT23).

Ad. 2. Rozporządzenie w sprawie recept wystawianych przez pielęgniarki i położne szczegółowo reguluje sposób wystawiania recept przez pielęgniarki i położne posiadające dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo, oraz pielęgniarki i położne posiadające tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa i położnictwa, które będą mogły samodzielnie ordynować leki zawierające określone substancje czynne, z wyłączeniem leków zawierających substancje bardzo silnie działające, środki odurzające i substancje psychotropowe, oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, w tym wystawiać recepty, jeżeli ukończyły kurs specjalistyczny w tym zakresie.

Natomiast pielęgniarki i pielęgniarka i położna posiadające co najmniej dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo będą mogły na zlecenie lekarza w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji wystawiać recepty na leki, z wyłączeniem leków zawierających substancje bardzo silnie działające, środki odurzające i substancje psychotropowe, oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego niezbędne do kontynuacji i leczenia, jeżeli ukończyły kurs specjalistyczny w tym zakresie.

W § 1 rozporządzenia określono przepisy ogólne oraz słowniczek pojęć (określeń) znajdujących się w rozporządzeniu.

Ogólne zasady wystawiania recept przez upoważnione pielęgniarki i położne zawiera § 2, natomiast zakres niezbędnych danych, które muszą być uwzględnione na recepcie zawiera § 3.

W § 4 rozporządzenia wskazano szczegółowe dane osoby uprawnionej lub świadczeniodawcy.

Kolejne przepisy szczegółowo odnoszą się do:

- ✓ Danych wymaganych na recepcie (§ 5),
- ✓ Danych dotyczących przepisywanych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych, wymaganych na recepcie (§ 7 i 8),
- ✓ Dane dotyczące ilości leku, środka spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobu medycznego, możliwego do przepisania dla jednego pacjenta jednorazowo maksymalnie (§ 9),
- ✓ Wzoru recepty i zasad jej wystawiania (§§ 10 – 19)
- ✓ Dokumentów, na podstawie jakich realizowane są uprawnienia osób wskazanych w tych przepisach (§ 21 i 22),
- ✓ Obowiązków osoby wydającej lek w przypadku stwierdzenia sfalszowania recepty (§ 24),
- ✓ Sposobów zaopatrywania się w druki recept i sposobu ich przechowywania, w tym sposób postępowania w przypadku zniszczenia, utraty lub kradzieży druków recept (§§ 28-30),
- ✓ Kontroli wystawiania i realizacji recept na leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyroby medyczne.

Pielęgniarki i położne będą mogły korzystać z uprawnień dotyczących wystawiania recept na leki oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wystawiania zleceń i recept na wyroby medyczne oraz skierowań na badania diagnostyczne nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 2016r. Po wejściu w życie rozporządzeń planowane są w ramach szkolenia kursów specjalistycznych, przygotowujące pielęgniarki i położne do korzystania z nowych uprawnień.

Wykaz kursów specjalistycznych, o których mowa powyżej, organizowanych przez Dolnośląską Okręgową Izbę Pielęgniarek i Położnych we Wrocławiu, znajduje się na stronie DOIPiP: www.wroc.doipip.pl, zakładka „Dział Kształcenia”.

Akty prawne (w kolejności ich powołania):

1. Ustawa z dnia 15 lipca o zawodach pielęgniarki i położnej (t.j. Dz. U. z 2014r, poz. 1435)
2. Ustawa z dnia 22 lipca 2014r o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014r, poz. 1136)
3. Ustawa z dnia 11 września 2015r o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r , poz. 1640)
4. ustawa z dnia 12 maja 2011r o refundacji leków , środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2015r, poz. 345),
5. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz. U. z 2015r, poz. 581 z późn. zm.)
6. ustawa z dnia 12 maja 2011r o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2015r, poz. 345)
7. Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2015r w sprawie wykazu substancji czynnych zawartych w lekach, wykazu środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wykazu wyrobów medycznych i wykazu badań diagnostycznych (Dz. U. z 2015r, poz. 1739)
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015r w sprawie recept wystawianych przez pielęgniarki i położne)Dz. U. z 2015r, poz. 1971)

Wrocław, dnia 25 listopada 2015r

opr. Ewa Stasiak
Radca prawny DOIPiP